NOTITIE

Bestemd voor:	Ministerie van LVVN
Afkomstig van:	Sovon vogelonderzoek Nederland
Datum:	Juni 2026
Notitie-nummer:	2026.049.4.1 - EINDCONCEPT
Betreft:	Aantal Roodborsttapuit en Blauwborst in Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel

ACHTERGROND

Het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel is aangewezen in het kader van de Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. De aanwijzing (referentiedatum) als Vogelrichtlijngebied dateert voor deelgebied Mariapeel van 29 oktober 1986 en voor deelgebied Deurnese Peelgebieden van 12 mei 1992. De aanmelding als Habitatrichtlijngebied is van 7 december 2004.

Het gebied heeft (onder andere) instandhoudingsdoelstellingen voor Roodborsttapuit (120 broedpaar) en Blauwborst (350 broedpaar) met voor beide soorten een behoudsdoel voor omvang en kwaliteit leefgebied. Onder de habitatrichtlijn is het gebied aangewezen voor (onder ander) de habitattypen Actieve hoogvenen [H7110A][i] en Herstellende hoogvenen [H7120], met voor beide een verbeterdoel voor kwaliteit en Actieve hoogvenen ook een uitbreidingsdoel voor omvang. De doelen voor beide broedvogels en het doel voor het habitattype Actieve hoogvenen lijken tegenstrijdig, omdat beide vogelsoorten geen typische broedvogels zijn van hoogveengebieden en het Natura 2000-gebied als geheel gekenschetst wordt als hoogveengebied en ontwikkeling van hoogveen hier ook een kernopgave is.

De aanwezigheid van beide vogelsoorten past beter bij het gedegenereerde, veelal drogere en meer gevarieerde landschap zoals ontstaan is door de vervening en ontwatering. Zoals al beschreven door Claessens & Van Noorden (1985): *"Blauwborst: een karakteristieke soort van aftakelende hoogvenen van Zuid-Nederland. In levend hoogveen zal de Blauwborst slechts sporadisch te vinden zijn…"*. De herstelopgave voor het habitattype Actieve hoogvenen is een aandachtpunt voor de behoudsdoelen voor Roodborsttapuit en Blauwborst. Met herstel van hoogveen verdwijnt leefgebied van beide vogelsoorten of neemt in ieder geval het oppervlak en/of kwaliteit van het leefgebied (veelal gedegenereerd hoogveen) af. De doelen voor beide broedvogelsoorten kunnen daardoor de effectiviteit van het doorvoeren van maatregelen ten gunste van het herstel van het habitattype Active hoogvenen beperken.

VRAAG

Gezien enerzijds de prioritaire status en zeldzaamheid van het habitattype Actieve hoogvenen en anderzijds de positieve ontwikkelingstrend van de landelijke populaties van Roodborsttapuit en Blauwborst als broedvogel (Sovon, 2026[1]), wil het ministerie van LVVN nagaan of het doelaantal van beide

[i] Tevens gekenmerkt als prioritair habitattype.

vogelsoorten bijgesteld kan worden naar een lager aantal, om zo meer ruimte te creëren (zowel fysiek in het Natura 2000-gebied als beleidsmatig) voor maatregelen voor herstel van het prioritaire habitattype Actieve hoogvenen.

De instandhoudingsdoelstellingen van Roodborsttapuit en Blauwborst zijn gebaseerd op het gemiddelde aantal broedparen over de periode 1999-2003 (Sovon & CBS 2005[2]). Het herstel en groei van beide populaties startte al eerder, vanaf circa 1985 is een gestage opgaande trendlijn te zien (Figuur 1 en Sovon 2026). De kwantitatieve instandhoudingsdoelstelling in het Aanwijzingsbesluit als Natura 2000-gebied is hoger dan het aantal broedparen dat aanwezig was ten tijde van het aanwijzen van de deelgebieden als Vogelrichtlijngebied. Het ministerie van LVVN heeft aan Sovon gevraagd om enkele kerngetallen en gegevens van beide vogelsoorten te verzamelen en weer te geven:

- Maak inzichtelijk wat het aantal broedparen was van beide vogelsoorten op het moment van aanwijzing:
  - Mariapeel, aangewezen voor o.a. blauwborst in 1986 (periode 1981-1986);
  - Deurnese Peel, aangewezen voor o.a. blauwborst en roodborsttapuit in 1992 (periode 1987-1992).
- Wat was de populatieomvang in het Natura 2000-gebied van beide soorten in 1994 (moment implementatie Habitatrichtlijn);
- Wat is de huidige populatieomvang in het Natura 2000-gebied van beide soorten;
- Wat is de verspreiding van beide soorten over de deelgebieden
  - Op het moment van aanwijzen;
  - De actuele verspreiding.
- Is de draagkracht van het Natura 2000-gebied voor Roodborsttapuit voor een populatieomvang ten tijde van de aanwijzing, voldoende voor een zelfstandige sleutelpopulatie? Zo niet, is dit in combinatie met de omgeving wel voldoende?
- Was in 1994 sprake van goed ontwikkeld hoogveen, waardoor het aantal broedparen van beide soorten op dat moment een goede afspiegeling vormt van de passende draagkracht?

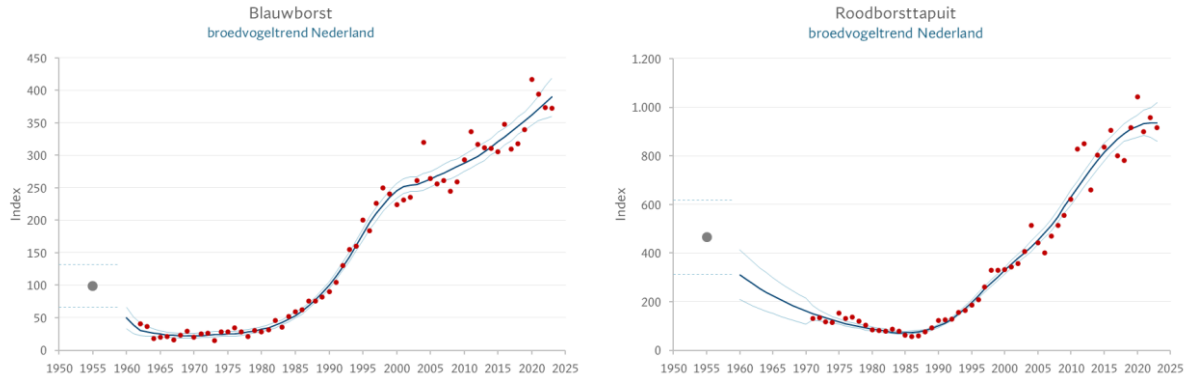

Figuur 1 Landelijke populatieontwikkeling Blauwborst en Roodborsttapuit (Sovon 2026)

Deelgebieden en begrenzingen

Het Natura 2000-gebied kan verdeeld worden in verschillende deelgebieden, onder andere door de ligging in twee provincies. Dit werkt ook door in verschillende terreinbeheerders, verschillende tellingen en een verschil in de aanwijzing als Habitat- en Vogelrichtlijngebied (zie inleiding). De onderscheiden deelgebieden zijn:

- Mariapeel is het oostelijke deel in de provincie Limburg.
- Deurnese Peel is het westelijke deel in de provincie Noord-Brabant.

- De Bult, de Heitraktse Peel en Het Zinkske zijn geïsoleerd liggend, klein veengebied ten noorden en ten zuiden van de Deurnese Peel die wel tot het Natura 2000-gebied horen, maar geografisch niet valt onder de Deurnese Peel.
- De Verheven Peel is het ecologische gezien gehele hoogveenrestant van Deurnese Peel en Mariapeel gezamenlijk. Dit is groter dan de Natura 2000-begrenzing, maar zonder de geïsoleerd liggende terreinen die wel tot het Natura 2000-gebied horen.

Doordat door de tijd verschillend gebieden en uitgangspunten gehanteerd zijn, zijn er kleine verschillen in de begrenzingen van de individuele deelgebieden en het Natura 2000-gebied.

Bronnen en telgegevens

Van de onderscheidde deelgebieden zijn geen jaarlijkse vlakdekkende broedvogelmonitoringen beschikbaar. Tevens kunnen per telling verschillende begrenzingen gehanteerd zijn, met name het wel of niet tellen van de kleine deelgebieden als Het Zinkse. Het aantal territoria in deze kleine gebieden is over het algemeen (relatief) laag en heeft op de orde grootte van het totale aantal geen (nauwelijks) invloed. De genoemde getallen zijn daardoor echter ook niet volledig een-op-een te vergelijken. De belangrijke bronnen zijn een onderzoek uit 2018, waarin (wel) het hele Natura 2000-gebied onderzocht is (Van Dongen *et al.* 2019[3]), een recente inventarisatie van alleen het Noord-Brabantse deel (Deurnese Peel) (Hissel *et al.* 2024[4]) en telgegevens van de inventarisatie van alleen de Mariapeel uit 2025[5]. In deze rapportages zijn namelijk ook tellingen en gegevens uit het verleden beschreven en geven daarmee al een goed beeld van de aantalsontwikkeling. Aanvullend zijn voor de oudere gegevens (<1990) diverse originele bronnen geraadpleegd om inzicht te krijgen in het onderzoek en telomstandigheden destijds. Dit betreft onder andere een verslag van een inventarisatie van de omgeving Griendtsveen uit 1976 (Kuiper 1976[6]), inventarisaties van de Mariapeel uit 1983 (Harder & Kole 1989[7]), 1990-1991 (Van Noorden & Van Tilburg 1995[8]) en 1998 (Vereijken & Verbeeten 1999[9]), inventarisaties van de Deurnese Peel uit 1990 (Vereijken 1991[10]) en 1998 (Vereijken & Verbeeten 1999[11]), een inventarisatie van De Bult uit eveneens 1983 (Claessens & Van Noorden, 1985[12]) en gegevens over de aantalsontwikkeling van Blauwborst in Limburg en aangrenzende gebieden (Foppen *et al.* 1995)[13] (Tabel 1 en Tabel 2). Relevant om rekening mee te houden bij de interpretatie van de getallen is dat het gaat om een benadering van het daadwerkelijke aantal en dat verschillen in telsystematiek en omstandigheden het waargenomen aantal kunnen beïnvloeden. Met name de oudere inventarisaties (<1990) zijn veelal minder systematisch uitgevoerd dan de recentere inventarisaties. Zo zijn telfrequentie of teldekking mogelijk niet optimaal (volgens huidige systematiek), waardoor niet alle soorten op het meest optimale moment geteld zijn. Ter illustratie, de gegevens van de telling van de Mariapeel in 1983 zijn verzameld in twee weekeinden in mei, wat los van het aantal tellingen voor Blauwborst ook een minder optimale periode is omdat de zangpiek al voorbij is. Het aantal is daardoor niet een-op-een vergelijkbaar met de huidige getallen.

Voor soortbeschrijvingen en toelichting op de aantalsontwikkeling wordt ook verwezen naar deze rapporten. In de hierna volgende overzichten wordt per soort en deelgebied het aantal territoria weergegeven en wordt op basis daarvan een inschatting gegeven van het aantal in de voor de soorten en deelgebieden relevante periode. De inschatting wordt hierbij toegelicht indien relevant. Gezamenlijk leiden deze waarden tot een schatting van het totaal aantal voor het hele Natura 2000-gebied (Tabel 3).

AANTAL BROEDPAREN

Blauwborst

Het aantal broedparen Blauwborst in het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel is gereconstrueerd op basis van de verschillende tellingen en bronnen. In onderstaande tabel (Tabel 1) is per deelgebied het aantal territoria weergegeven.

*Tabel 1 Aantal territoria van Blauwborst in de deelgebieden van het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel. De nummers bij het jaartal corresponderen met de in de eindnoot genoemde bron. * De telling van de Mariapeel in 1983 is zeer aannemelijk een onderschatting gezien de voor Blauwborst matig gunstige telomstandigheden.*

Gebied	**1962**[4]	**1976**[4, 6]	**1983**[7, 12]	**1990**[4, 8, 13]	**1998**[4, 9, 10]	**2002**[4]	**2004**	**2018**[3, 4]	**2024**[4]	**2025**[5]
Mariapeel		66	10*	60 / 84	128	56		81		100
Deurnese Peel (incl. De Bult)		92	85	107	225			104	256	
Verheven Peel	50	162						179		
Natura 2000-gebied[1]				200	350		306	188		

Mariapeel (1986)

De begrenzing van de Mariapeel in het aanwijzingsbesluit als Vogelrichtlijngebied uit 1986 komt qua begrenzing grotendeels overeen met de huidige Natura 2000-begrenzing voor het Limburgse deel. Het aantal territoria over de afgelopen decennia is, vanwege de identieke begrenzing, daarmee goed vergelijkbaar. Hoewel de inspanning per telling mogelijk verschilt, laat het aantal geen opvallend verloop zien dat kan duiden op waarnemersinvloeden.

Omdat geen tellingen beschikbaar zijn van het jaar van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of de jaren er direct aansluitend, kan alleen een inschatting gedaan worden van het aantal rond de aanwijzing. Het aantal van 10 territoria in 1983 is zeer aannemelijk een onderschatting gezien de telinspanning. Het aantal in de periode 1981-1986 wordt geschat op circa 60 territoria.

Deurnese Peel (inclusief De Bult) (1992)

De begrenzing van de Deurnese Peel in het aanwijzingsbesluit als Vogelrichtlijngebied uit 1992 is kleiner dan de huidige Natura 2000-begrenzing. Met name aan de oostrand zijn diverse percelen binnen de begrenzing komen te liggen. Dit lijkt echter geen goed broedhabitat voor Blauwborst, ook in 2018 en 2024 zijn hier niet tot nauwelijks territoria vastgesteld. In eerdere jaren zal het aantal hier eveneens niet hoog geweest zijn.

Omdat slechts een telling beschikbaar is rond het aanwijsjaar (1990), kan geen meerjarig gemiddelde berekend worden en kan alleen een inschatting gedaan worden van het aantal rond de aanwijzing. Gezien het min of meer stabiele aantal in de periode tot aan het einde van de vorige eeuw en de positieve landelijke trend, wordt het aantal in de periode 1987-1992 geschat op gemiddeld 100 territoria.

Natura 2000-gebied (1994)

Voor het jaar 1994 geldt een vergelijkbare redenatie als hiervoor, omdat geen tellingen beschikbaar zijn van dit specifieke jaar. Op basis van de teldata uit 1990 en 1998 en het beeld van de populatieontwikkeling in de overige jaren, is een inschatting gemaakt van het aantal. In de Mariapeel ligt het gemiddelde aantal territoria over de geheel beschikbare reeks rond de 70 broedparen. De toename naar 128 territoria in 1998 wordt toegeschreven aan beheermaatregelen en vernatting in die periode. Het aantal territoria in 1994 zal daarom eerder meer vergelijkbaar zijn met het aantal van 1990 dan 1998 en wordt ingeschat op 90 territoria.

Voor de Deurnese Peel geldt een vergelijkbare ontwikkeling met 107 territoria in 1990 en een sterke toename naar 225 in 1998. Het aantal in de overige jaren ligt rond de 100 territoria. Rekening houdend met de positieve ontwikkeling van de gehele populatie, wordt het aantal broedparen in 1994 ingeschat op 160.

Natura 2000-gebied (recente aantal)

Ondank dat de grenzen van de aparte Vogelrichtlijngebieden, het Natura 2000-gebied en de getelde gebieden enige verschillen vertonen, betreft dit vooral delen die minder geschikt zijn voor Blauwborst. Het aantal territoria over de afgelopen decennia is, voor wat begrenzing, daarmee vergelijkbaar. Voor het actuele aantal territoria zijn het aantal uit de inventarisaties van 2018 (Verheven Peel), 2024 (alleen Deurnese Peel) en 2025 (alleen Mariapeel) relevant. De fluctuaties van het aantal in het Natura 2000-gebied lijken vooral gestuurd te worden door beheer- en inrichtingsingrepen en deels weersomstandigheden.

De inventarisaties tot aan 1990 komen gezamenlijk uit op circa 200 territoria voor het hele Natura 2000-gebied. Dit aantal stijgt vervolgens naar 350 territoria rond de eeuwwisseling. Deze sterke stijging is waarschijnlijk veroorzaakt door veranderingen in beheer eind jaren negentig (verwijderen opslag en opzetten waterpeil), waardoor veel nieuw broedgebied ontstond. Van de eerste periode van de 21e eeuw zijn geen volledige tellingen, maar is voor 2004 het totaal geschat op nog ruim 300 territoria. Voortgaande successie leidde echter vervolgens weer tot een afname naar in 2018 nog 188 territoria. Door de gevolgen van een grote natuurbrand in 2020, inclusief uitgebreide vernattingsmaatregelen ontstond vervolgens weer veel potentieel nieuw broedgebied, met een hoog aantal territoria tot gevolg. In 2024 werden in de Deurnese Peel 256 territoria vastgesteld en in 2025 ging het in de Mariapeel om 100 territoria. Het doel van de ingrepen in het Natura 2000-gebied is een permanent hoge waterstand om hoogveenontwikkeling op gang te brengen. Gezien het grote oppervlak is hierdoor ook blijvend veel geschikt broedgebied voor Blauwborst aanwezig en is het aannemelijk dat het aantal territoria in het Natura 2000-gebied min of meer stabiel rond de 350 zal liggen.

Roodborsttapuit

Het aantal broedparen Roodborsttapuit in het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel is gereconstrueerd op basis van verschillende tellingen en bronnen. In onderstaande tabel (Tabel 2) is per deelgebied het aantal territoria weergegeven.

Tabel 2 Aantal territoria van Roodborsttapuit in de deelgebieden van het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel. De nummers bij het jaartal of (deel)gebied corresponderen met de in de eindnoot genoemde bron.

Gebied	1962[4]	1976[4, 6]	1983[7, 12]	1990[10, 11]	1998[4, 9, 10]	2002[4]	2004	2018[3, 4]	2024[4]	2025[5]
Mariapeel		5	10	26	40	38		52		72
Deurnese Peel (incl. De Bult)	1	12	23	31	67			50	111	
Verheven Peel		25						142		
Natura 2000-gebied[1]				60	107		80	131		

Deurnese Peel (inclusief De Bult) (1992)

De begrenzing van de Deurnese Peel in het aanwijzingsbesluit uit 1992 is kleiner dan de huidige Natura 2000-begrenzing. Met name aan de oostrand zijn diverse percelen binnen de begrenzing komen te liggen. Dit is deels geschikt broedgebied, gezien de dichtheid aan territoria dat hier in 2024 is vastgesteld. Voor vergelijking van het aantal territoria tussen de verschillende jaren, dient bij het aantal uit 2024 hier rekening mee gehouden te worden. Op het historische aantal heeft dit geen invloed. Wat opvalt is de

toename in de tweede helft van de vorige eeuw, met slechts één territorium in 1962, waarna het aantal langzaam toeneemt tot halverwege de jaren negentig. Eind vorige eeuw neemt het aantal sneller toe tot boven de honderd in 2024. Wel is enige verschuiving in verspreiding opgetreden, waarbij de soort meer naar de randen van het gebied is verplaatst. Waarschijnlijk als gevolg van het beheer van het centrale deel. Verdere vernatting in het centrale deel kan tot een verdere afname leiden.

Omdat slechts een telling beschikbaar is rond het jaar van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied (1992), kan geen meerjarig gemiddelde berekend worden en kan alleen een inschatting gedaan worden van het aantal rond de aanwijzing. Gezien de licht stijgende trend tot halverwege de jaren negentig, overeenkomstig de positieve landelijke trend, wordt het aantal in de periode 1987-1992 geschat op gemiddeld 30 territoria.

Mariapeel (1986)
Hoewel Roodborsttapuit niet specifiek genoemd wordt in het aanwijzingsbesluit uit 1986, maar beide voormalige Vogelrichtlijngebieden nu gezamenlijk één Natura 2000-gebied vormen, moet ook rekening gehouden worden met het aantal territoria de Mariapeel. De begrenzing van de Mariapeel in het aanwijzingsbesluit als Vogelrichtlijngebied uit 1986 komt qua begrenzing grotendeels overeen met de huidige Natura 2000-begrenzing voor het Limburgse deel. Het aantal territoria over de afgelopen decennia is, vanwege de identieke begrenzing, daarmee goed vergelijkbaar. Hoewel de inspanning per telling mogelijk verschilt, laat het aantal geen opvallend verloop zien dat kan duiden op waarnemersinvloeden.

Omdat geen tellingen beschikbaar zijn van het jaar van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of de jaren er direct aansluitend, kan alleen een inschatting gedaan worden van het aantal rond de aanwijzing. Het aantal in de periode 1981-1986 wordt geschat op gemiddeld 12 territoria.

Natura 2000-gebied (1994)
Ook voor Roodborsttapuit geldt dat gezien het ontbreken van een specifiek aantal uit 1994, een vergelijkbare inschatting gedaan moet worden op basis van de omliggende jaren en de trend. Voor zowel de Mariapeel als Deurnese Peel is een populatiegroei zichtbaar die aan het einde van de jaren negentig zelfs wat toeneemt en rond de eeuwwisseling afvlakt. Het aantal broedparen voor 1994 in de Mariapeel wordt ingeschat op circa 35 en voor de Deurnsese Peel op circa 50 territoria. Het deelgebied De Bult is voor Roodborsttapuit minder belangrijk met waarschijnlijk maximaal 2 broedparen.

Natura 2000-gebied (recent aantal)
Voor Roodborsttapuit geldt ook dat voor het actuele aantal territoria de inventarisaties van 2018 (Verheven Peel), 2024 (alleen Deurnese Peel) en 2025 (alleen Mariapeel) de beste referenties zijn. De soort is minder gevoelig voor weersomstandigheden (zoals Blauwborst), waardoor de populatie minder aan fluctuatie onderhevig is. De schatting voor het gehele Natura 2000-gebied kwam in 2018 uit op gezamenlijk 131 territoria. In 2024 werden vervolgens in alleen de Deurnese Peel 111 territoria vastgesteld, meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2018. Deze sterke groei in de Deurnese Peel tussen 2018 en 2024 houdt mogelijk verband met een grote natuurbrand waardoor dichte opslag teruggedrongen werd. Ondanks dat dit in de Mariapeel minder speelt, is ook hier een toename zichtbaar naar 72 territoria in 2025. Dit past bij de lokale en landelijke positieve trend. Ingeschat wordt dat dat het actuele aantal territoria in het Natura 2000-gebied zich rond de 180 bevindt.

Samenvatting aantal broedparen

Samenvattend leveren bovenstaande gegevens het in *Tabel 3* weergegeven (historische) aantal territoria op voor het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel (alle deelgebieden) ofwel de optelling van het geschatte aantal van het moment van aanwijzen van de deelgebieden

Tabel 3 Ingeschat totaal aantal territoria van Blauwborst en Roodborsttapuit in het hele Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel. Voor het jaar 1986/1992 gaat het om een combinatie van 1986 voor de Mariapeel en 1992 voor de Deurnese Peel.

Soort	1986/1992	1994	actueel
Blauwborst	160	250	350
Roodborsttapuit	42	87	180

VERSPREIDING

Blauwborst

Blauwborst kwam en komt verspreid door het hele Natura 2000-gebied voor. Op verspreidingskaarten uit zowel 1976 en 2018 en 2024 is dit goed zichtbaar en het beeld is niet sterk gewijzigd (Figuur 2). De hoogste concentraties zijn vooral te vinden in de moerasdelen en halfopen landschappen, dat verspreid door het gebied aanwezig is. De dichter beboste delen worden duidelijk gemeden. Tussen de jaren is in het areaal binnen het gebied weinig verschil zichtbaar, het is vooral de dichtheid hierbinnen die varieert.

Roodborsttapuit

Roodborsttapuit kwam in het verleden in een aanzienlijk lager aantal voor in het Natura 2000-gebied, waarschijnlijk doordat eertijds het gebied grotendeels open was en opslag of verruiging nauwelijks speelde (Figuur 3). Door de tijd neemt het aantal toe, waarbij in de Mariapeel vooral het zuidelijke deel een hogere dichtheid kent en in de Deurnsese Peel het midden en noordelijke deel. De laatste jaren verplaatst de verspreiding zich meer naar de randen van het gebied, mogelijk door vernatting van het centrale deel en het aantrekkelijker worden van de randzones door extensiever beheer van de graslanden.

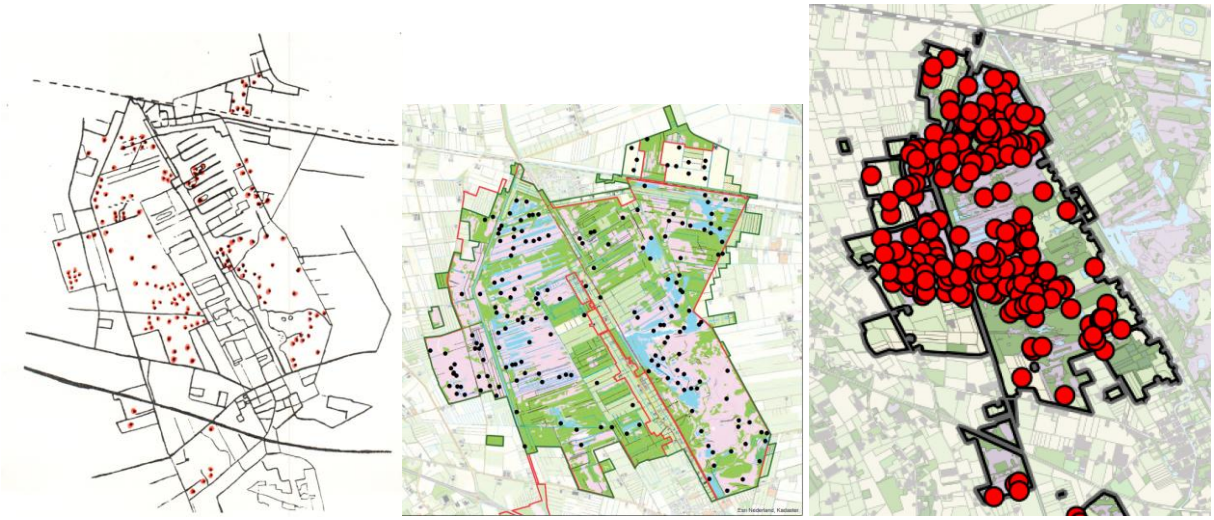

Figuur 2 Verspreidingskaarten van territoria van Blauwborst in 1976[5] 2018[2] en 2024 (alleen Deurnese Peel)[4].

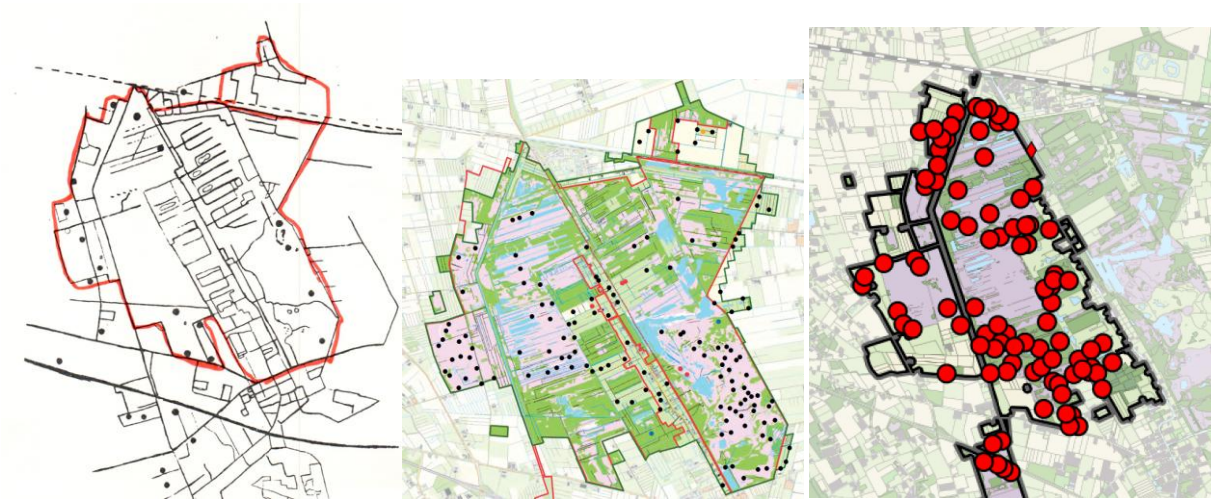

Figuur 3 Verspreidingskaarten van territoria van Roodborsttapuit in 1976[5] 2018[2] en 2024 (alleen Deurnese Peel)[4].

DRAAGKRACHT EN SLEUTELPOPULATIE

Omvang sleutelpopulatie Roodborsttapuit

Een sleutelpopulatie is een lokale populatie van een zodanige omvang dat de kans op lokale extinctie relatief klein is en er netto een dispersiestroom is in de richting van de overige delen van het habitatnetwerk (Pouwels 2000)[14]. Ze worden ruimtelijk begrensd door daar waar het aaneengesloten broedgebied van een soort ophoudt. Voor de omvang van een sleutelpopulatie is geen soortspecifieke waarde beschikbaar, de variatie tussen soorten en tussen locaties is daarvoor te groot. Wel is een norm beschikbaar voor de minimale omvang van sleutelpopulaties op basis van onder andre de generatieduur van een vogelsoort. Bij kortlevende vogelsoorten (zangvogels als Roodborsttapuit) is een sleutelpopulatie minimaal 100 broedparen of wanneer het gebied in een netwerk ligt met een sleutelpopulatie gezamenlijk 150 broedparen (Reijnen *et al*. 2001)[15]. De 42 broedparen in de Mariapeel en Deurnese Peel ten tijde van aanwijzing als Vogelrichtlijngebieden ligt ruim onder dit minimum voor een zelfstandige sleutelpopulatie. Voor een duurzame populatie is in dat geval een netwerkpopulatie met de omgeving noodzakelijk. Door de sterke groei van de landelijke populatie is het niet onwaarschijnlijk dat ook buiten het Natura 2000-gebied Roodborsttapuiten broeden, waarmee mogelijk een combinatie van het Natura 2000-gebied met de omgeving wel voldoende draagkracht heeft voor een duurzame lokale populatie. Wanneer uitgegaan wordt dat het Natura 2000-gebied een draagkracht heeft voor maximaal 42 broedparen, moet de omgeving nog ruim 100 broedparen herbergen. Het Natura 2000-gebied Groote Peel op circa 4,5 kilometerafstand zou gezamenlijk een lokaal netwerk kunnen vormen en heeft een broedpopulatie van 35 broedparen (uitgaande van een dispersieafstand van circa 4 kilometer (Goutbeek, 2003)[16]. Andere Natura 2000-gebieden[ii] met veel Roodborsttapuiten liggen op grotere afstand en vallen buiten dit netwerk. Het lokale netwerk zal daardoor verder vooral gevormd worden door het omliggende agrarische gebied. Wanneer uitgegaan wordt van alleen het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel gaat het om ruim 100 broedparen. Ervan uitgaande dat de omgeving niet verandert, is het niet aannemelijk dat dit aantal gehaald wordt rondom het Natura 2000-gebied. In combinatie met het Natura 2000-gebied Groote Peel gaat het nog om circa 75 broedparen, wat mogelijk gehaald kan worden in een ruim gebied rondom beide Natura 2000-gebieden. Omdat echter in die situatie de bronpopulatie (de Deurnsche Peel & Mariapeel) grotendeels wegvalt (van 180 territoria naar maximaal 42 territoria), is het de vraag of de

[ii] Kampina & Oisterwijkse Vennen (13 km), Weerter- en Budelerbergen & Ringselven (18 km) en Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux (22 km)

dichtheid in de omgeving zelfstandig op peil blijft. Het halen van het aantal voor de sleutelpopulatie in een netwerk is in dat geval niet zeker.

Samengevat wordt gesteld dat zowel het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel zelfstandig als in een netwerk met de omgeving naar verwachting niet voldoende draagkracht zal hebben voor het herbergen van een lokale sleutelpopulatie van Roodborsttapuit.

Status Actieve hoogvenen in 1994

De Deurnsche Peel & Mariapeel vormen een restant van het uitgestrekte veengebied dat zich uitstrekte over grote delen van Zuidoost-Brabants en Midden-Limburg. Hoewel gebruik van het gebied voor het eerst geregistreerd is in de 15e eeuw, bleef dit tot halverwege de 19e eeuw vooral lokaal en beperkt tot de randen (Hollander, 2023)[17]. Vanaf die tijd werden de ingrepen grootschaliger met afwatering, veenafgraving en vervolgens landbouwkundig in gebruik name van de afgegraven gronden. Slechts lokaal bleven kernen over met min of meer niet vergraven hoogveen. Door afwatering en verdroging vormen ook die kernen geen typische afspiegeling meer van wat het veengebied ooit was. Tot in de jaren zeventig van de 20e eeuw was het gebied grotendeels open, met uitzondering van de bosaanplantpercelen. In de laatste decennia van de vorige eeuw nam onder invloed van verdere verdroging en eutrofiering als gevolg van de geïntensiveerde landbouw verruiging en opslag toe en verdween de openheid.

In de natuurdoelanalyse uit 2023[13] wordt beschreven dat in 2012, op basis van de vegetatie nog een zeer klein oppervlak (153,8 m²) van de Mariapeel te typeren was als het habitattype [H7110A] Actieve hoogvenen. In 2021 werden nog wel kleine oppervlaktes actief hoogveenvegetatie aangetroffen, maar deze voldeden niet meer aan de minimale eisen om tot het habitattype [H7110A] Actieve hoogvenen gerekend te kunnen worden (o.a. minimaal oppervlak van 100 m² en groei van hoogveenmossen over de randen). Gezien het zeer kleine oppervlak dat in 2012 nog aangetroffen is en de ontwikkeling van het gebied de afgelopen decennia is het oppervlak van het habitattype [H7110A] Actieve hoogveen in het verleden, bij aanwijzing van het gebied als Vogelrichtlijngebied mogelijk wel iets groter geweest, maar van grote oppervlaktes zal geen sprake geweest zijn. Opvallend is ook dat bij de aanmelding van het gebied als Habitatrichtlijngebied in 1996 het habitattype [H7110A] Actieve hoogvenen niet opgenomen was in de lijst met instandhoudingsdoelstellingen. Dit habitattype is in 2003 toegevoegd, wat aangeeft dat het hoogveenvegetaties zeker niet uitbundig aanwezig waren aan het einde van de 20e eeuw. Dit kan deels ook opgemaakt worden uit de trend van Roodborsttapuit, die vanaf de jaren zeventig tot het begin van de 21e eeuw alleen maar toe neemt, wat duidt op verdroging en verruiging.

Het aantal broedparen van Blauwborst en Roodborsttapuit in 1994 is waarschijnlijk geen goede afspiegeling van een gebied met een goed ontwikkelde hoogveenvegetatie.

LITERATUUR

[1] https://stats.sovon.nl/stats/gebied/1000139

[2] Sovon & CBS, 2005. Basisdocument voor de vaststelling van de aantallen voor de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden. Sovon-informatierapport 2005/09. Sovon Vogelonderzoek Nederland, beek-Ubbergen.

[3] Dongen R. van, R. Foppen, B. van Noorden en R. Vogel. 2019. Broedvogelinventarisatie Verheven Peel 2018. Sovon-rapport 2019/70. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen en Provincie Limburg, Maastricht.

[4] Hissel B., Ubels B., Brinkman C. & Foppen R. 2024. Broedvogels van de Deurnsche Peel in 2024. Sovon-rapport 2024/65. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

[5] Provincie Limburg. 2026. Vogelinventarisatiegegevens Mariapeel 2025

[6] Kuiper, 1976. Vogelinventarisatie omgeving Griendtsveen-Helenaveen april, mei, juni. Ongepubliceerd, Tilburg.

[7] Harder, J. en Kole, R. Inventarisatie Mariapeel 1983 VWG Het Gooi, Hilversum

[8] Van Noorden, N. en Van Tilburg, P. 1995. Broedvogelatlas van de Mariapeel 1990 – 1991. Vogelwerkgroep "De Peel"

[9] Vereijken, J. en Verbeeten, M. 1999. Broedvogels van de Mariapeel in 1998. Staatsbosbeheer, Roermond

[10] Vereijken, J. en Verbeeten, M. 1991. Broedvogelinventarisatie Deurnese-Peel 1990. Beek en Donk.

[11] Vereijken, J. en Verbeeten, M. 1999. Broedvogels van de Deurnsche Peel in 1998. Staatsbosbeheer, Roermond

[12] Claessens, S. en Van Noorden, B., 1985. De Bult Inventarisatieverslag van een afgetakeld hoogveen. Venray

[13] Foppen R. en Van Segelen, C. 1995. Verspreiding en aantalsverloop van de Blauwborst in Limburg en aangrenzende Gebieden. Limburgse Vogels 6-2. P. 37-48. Vogelstudiegroep Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

[14] Pouwels R. 2000. LARCH: een toolbox voor ruimtelijke analyses van een landschap. Wageningen. Alterra-rapport 043.

[15] Reijnen, R., R. Jochem, M. de Jong, M. de Heer & H. Siersema, 2001. LARCH VOGELS NATIONAAL. Een expertsysteem voor het beoordelen van de ruimtelijke samenhang en de duurzaamheid van broedvogelpopulaties in Nederland. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport 235.

[16] Goutbeek, A.B. 2003. Roodborsttapuiten in agrarisch landschap. Wageningen Universiteit/Alterra. Wageningen

[17] Hollander H. 2023. Natuurdoelanalyse 139 Deurnsche Peel & Mariapeel. Arcadis rapport 30123132